

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

SANCTI|| IOANNIS|| DAMASCENI OPERA,||

Johannes <Damascenus>

Parisiis, 1577

Euagrij de octo vitiosis cogitationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71880)

EVAGRII AD ANATOLIVM DE OCTO VITIOSIS COGITATIONIBVS.

CTO summa vitiosarum cogitationum genera sunt, sub quibus omnis cogitatio continetur. Prima est gula, secunda libidinis, tertia avaritiæ, quarta tristitiæ, quinta iræ, sexta desidiæ, septima inanis gloriæ, octava superbiæ. Hæ autem omnes, vt animæ negotium facessant vel non facessant, in nobis haudquaquam situm est: vt autem in ea moram trahât vel non trahant, aut perturbationes excitent vel non excitent, id verò

nostri arbitrij ac potestatis est.

Gula cogitatio monacho in mentem immittit, vt quàm celerrimè à colendæ pietatis instituto desciscat, stomachi nimirum & hepatis, & splenis dolores, & hydropisim, & diuturnum morbum, & rerum necessariarum penuriam, ac medicorum inopiã ob ipsius oculos depingens. Quin persæpè quoque memoriam quorundã fratrum nobis refricat, qui in hæc incommoda inciderunt. Atque interdum etiam eos ipsos, qui eiusmodi incommodis affecti fuerunt, inducit, vt continentia studiosos adeant, suasque calamitates ipsis exponant, seque eas ex monastica vitæ asperitate contraxisse asserant.

De gula.

Libidinis dæmon, variorum corporum desiderio animas inflammat, acriusque eos, qui continentia student, vrget: quò nimirum tanquam frustra laborantes, institutum suum abrumpant. Atque animam inficiens, & dicere & rursus audire verba facit, non secus ac si res ipsa cerneretur, ac præstò esset.

De libidinis.

Auaritia longam senectutem, manuùmque in conficiendis operibus imbecillitatem, & famem futuram, & morbos euenturos, ac paupertatis molestias animo proponit: illudque præterea, turpe ac probrosum esse, ea, quæ necessaria sunt, ab aliis accipere.

De avaritia.

Tristitia nonnunquam hinc oritur, quòd quispiam cupiditatibus suis priuetur. Nonnunquam rursus iram comitatur. Ob priuationem itaque cupiditatum ita oritur. Cogitationes quædam primùm, & domum, & parentes, ac pristinam vitæ rationem animæ in memoriam reuocant. Cùmque eam, non repugnantem, sed obsecundantem, atque in voluptatibus cogitatione conceptis sese diffundentem perspexerint, tum demum arreptam eam mœrore obruunt: tanquam videlicet pristina res non iam existant, nec deinceps, ob præsentis vitæ institutum, existere queant. Sic misera anima, quò magis in priores cogitationes diffusa est, hoc etiam magis in secundis contrahitur ac deiicitur.

De tristitia.

Iracundia, acutissimus ac rapidissimus affectus est. Siquidem indignationis feruor & concitatio est aduersus eum qui læsit, aut læsisse videtur. Hæc porrò cùm alias semper animam in rabiem agit, tum præsertim inter precandû mentem abripit, nimirum eius qui læsit personam velut sub oculis collocans. Interdum etiã, cùm inueterauit, atque in iram mutata est, noctu tumultus ciet, corporisque tabem & pallorem ac ferarum incurSIONES. Hæc autè quatuor, quæ post iram contingunt, quamplurimas cogitationes comitari quispiam reperiat.

De ira.

Desidiæ dæmon, qui etiam meridianus vocatur, dæmonem omnium grauissimus est: ac monachum sub horam quartam aggreditur: animam autem ipsam ad horam vsque octauam obsidet. Ac primùm quidem id facit, vt Sol torpidus aut etiam omnis prorsus motus expers esse, ac dies ipse quinquaginta horis constare videatur. Deinde, vt perpetuò ad fenestras monachus prospectet. Quin eum quoque ex cella exilire cogit, atque oculos in Solem defigere, ac perpendere

De pigritia.

quantum ab hora nona distet: ac deniq; huc atque illuc circumspicere, num quis fratrum adfit. Quinetiam loci, atque adeo ipsius quoque vitæ; operisque manuum odium ipsi iniicit. Ac præterea eum huc adducit, vt charitatē apud fratres defecisse credat, nec quemquam esse, cuius cōsolatione subleuetur. Quod si quis etiam cum per hos dies molestia quadam affecerit, odij incrementum dæmon adiicit. Atque insuper eum ad aliorum locorum cupiditatem impellit, in quibus, & quæ opus sunt, facile nascisci, & faciliorem artem, quæque ipsi felicius succedat, consecrari queat. Illud etiam adiungit, ad hoc vt Deo quis placeat, nihil interesse quo loco degat: passim enim diuinum numen adorari posse. Cum his autem propinquorum quoque, ac prioris vitæ generis memoriam coniungit. Tempus item vitæ longum informat, Deo consecrata vitæ labores ante oculos ipsi collocans. Ac denique omnem, vt dici solet, machinam mouet, quō monachus cella relicta stadium fugiat. Hunc autem dæmonē alius statim dæmon minimè sequitur: verum solitarius quidam status, atque omnem sermonis facultatem excedens lætitia post certamen animam excipit.

De vitiis gloria.

Inanis gloriæ cogitatio subtilissima est, atque in eorum animis facile nascitur, qui rectè & ex virtute viuunt: eorum certamina peruulgare studens, atque humanam gloriam aucupans, clamantēque dæmones, ac mulierculas morbis liberatas effingens, ac denique quendam, qui vestem contingat. Quin sacerdotium quoque deinceps auguratur, atque homines, à quibus quærat, ad fores collocat: quodque nisi sponte cedat, victus abducetur. Atque eo ad hunc modum inani spe in altum sublato, discedit, vel superbiæ vel tristitiæ dæmoni tentandum iam eum relinquens: qui quidem ipsi cogitationes ipsius spei aduersantes obicit. Interdum etiam eum, qui paulò antè venerandus ac sanctus sacerdos erat, libidinis dæmoni exagitandum tradit.

De superbia.

Superbiæ dæmon acerbissimum animæ lapsum accersit. Ipsam enim adducit, vt Deum adiutorem minimè confiteatur, verum sibi ipsi, quæ rectè ac præclare gerit, ascribat, atque aduersus fratres vt vacordes ac stolidos intumescat: quod videlicet idem de se non omnes existiment. Hanc autem sequitur ira, mœror, ac, quod postremum malum est, mentis alienatio, & furor, atq; copiosa dæmonum multitudo, quæ in aëre conspicitur.

Quibus rebus Dei beneuolentia concilietur.

Quinque sunt opera, quorum adiumento Dei beneuolentia conciliatur. Primum, pura oratio. Secundum, Psalmorum decantatio. Tertium, diuinorum spiritus oraculorum lectio. Quartum, peccatorum, & mortis, ac magni iudicij cum animi dolore recordatio. Quintum, manuum labor.

Si in corpore tanquam corporis expers Deo inferuire cupis, cura vt sine vlla intermissione precationem occultè in pectore tuo habeas. Sic enim anima tua ante mortem ad angelorum similitudinem accedit.

Chrys. de Orat.

Quemadmodum corpus hoc nostrum anima remota mortuum ac foetidum est: sic etiam anima, quæ ad precationem torpet, mortua & misera ac foetida est. Quod autem quauis etiam morte acerbius existimandum sit oratione priuari, præclare nos docet Propheta Daniel: quippè qui prius duxerit mori, quam vel hora momento precatione orbari.

Nax.

Dei crebrius recordari, quam spiritum ducere oportet.

Ad omnem anhelitum animi vigilantiam & nomen Iesu, & mortis meditationem atque humilitatem adiunge. Ingentem enim ambæ vtilitatem afferre consueverunt.

Fac sermonem de Deo frequentiùs quam cibos repetas.

Da operam vt crebrius Deum in mente habeas, quam spiritum ducas.

Deus mente comprehendi non potest. Nam si in comprehensionem cadit, Deus certè non est.

Vis à Deo cognosci? Fac hominibus quā maximè sis ignotus. Si illud semper memineras,

A meminēris, rerum earum omnium, quas vel animo, vel corpore geris, in spectorem Deum esse, in nulla omnino actione peccabis: Deumque contubernalem habebis.

Nemo nulla re propius ad Dei similitudinem accedit, quam bene de aliis merendo. Illud tamen in beneficiis dandis cauendum est, ne ea velut quaestui habeamus.

Deus nullius ope eget: sapiens autem Deo duntaxat opus habet.

Deo dignum te istud demum reddet, si nihil ipso indignum committas.

Deum tum denique praclarissime colueris, cum mentem per virtutem ad ipsius similitudinem expresseris. Sola enim ea animam ad id, quod ipsi cognatum est, trahit.

Homines tum demum meliores efficiuntur, cum ad Deum appropinquant.

Sapiens homo, Deo cultum ac venerationem adhibens, ab eo cognoscitur.

Ac proinde nihil sua referre putat, etiam si ab omnibus ignoretur.

Prudentiae munus in hoc consistit, ut eam animi partem, in qua iracundia existit, ad internum praelium conferendum incitet. Sapientiae autem, ut rationem ad exactam perpetuamque vigilantiam impellat. Iustitiae vero, ut partem eam, in qua libido sita est, tum ad virtutem, tum ad Deum dirigat. Fortitudinis denique, ut quinque sensus gubernet atque cohibeat; ne per eos, vel internus noster homo, hoc est animus, vel externus, hoc est corpus, spurcitiem ullam contrahat.

Quatuor
virtutum
officia.

Definitio animae.

C Anima est viua, simplex, & corpore vacans, atque ab oculorum sensu remota substantia: immortalis item, & ratione ac mente praedita. Quemadmodum enim oculus in corpore: sic mens in anima dominatur.

Quae sub caelo sunt, ac ratione vtuntur, partim pugnant, partim propugnant, partim oppugnant. Pugnant enim homines: propugnant angeli Dei: oppugnant impuri daemones. Quamobrem nec propugnantium penuria, nec oppugnantium viribus, sed pugnantium socordia fit, ut rerum diuinarum atque ipsius Dei cognitio in nobis deficiat.

Quod proprie malum est, substantia non est, sed boni priuatio: Quemadmodum etiam caligo nihil aliud est, quam lucis absentia.

D Parum cauta ac prouida est simplicitas: minimaeque malum suspicatur, qui a malo liber & immunis est.

Sanè ratiocinationis omnis expertus est improbitas, neque vlla est ratio, qua flagitiosos homines ad meliorem mentem quisquam reducat.

Deus malorum nullò modo est author, vtpote naturam bonam.

Animae purae ac diuinae ad deprehendendum diabolum mirè perspicaces sunt, quantumuis alioqui callidus in primis atque ad impetendum versutus sit.

Nulla omnino re Deus perinde conciliatur, ut corporis afflictatione.

Sagax atque ingeniosus est, quisquis premitur.

Nax.
Nax.

E Ait quidam sanctorum Patrum, quod qui duram & asperam monachorum vitam suscipere nequeunt, alia ratione salutem consequi possunt. Quandoquidem si Dei ope freti firmissimam erga monachos fidem habeant, eosque cohortentur atque consolentur, omniaque, quae opus sunt, ipsis subministrant, salutis suae optimè consuluerint.

Noctem insomnem in opere transige: ut mox in anima tua consolationem inuenias.

In lectione tranquillo animo persista: quod mens tua admirifica Dei opera perpetuò tanquam porrecta manu ducatur.

Diurni somni, corporis molestiam, vel animae anxietatem, vel inertiam, vel imperitiam indicant.

Quaeuis anima per Spiritus gratiam, ac propriam industriam & diligentiam haec inter se copulare atque connectere potest, nimirum sermonem cum mente,

actionem cum contemplatione, virtutem cum doctrina, & fidem cum cognitione ab omni obliuione libera: & quidem ita, vt nullum ex iis altero vel minus, vel maius sit, sed omnis tum excessus, tum defectus circuncidatur, atque ipsa, vt breui, perfringam, vnitatem suam serè decuplet. Nam tum ipsa Deo vero & bono & duntaxat vni copulabitur.

Octo sunt cogitationes, ex quibus vitium oritur: iis nempe, qui solitariam vitam consecratur, cogitatio acediæ, inanis gloriæ, superbiæ, avaritiæ, tristitiæ. Iis item qui sub aliorum imperio degunt, gulæ, iræ, & fornicationis.

SANCTI NILI DE OCTO VITIOSIS COGITATIONIBVS.

De Nilo Distichum.

*Arna rigat Nilus fluius: sed pectora sermo,
Ex monachi Nili qui fuit ore, rigat.*

DE GULA.

DE OCTO vitiosis cogitationibus, seu affectionibus, scribere instituentes, hoc est gulæ, fornicationis, avaritiæ, iræ, tristitiæ, acediæ, inanis gloriæ, & superbiæ, prius de ventris continentia, à qua gulam quoque, vt aduersariam, inter noscere procliuè est, verba faciemus. Patres itaque non vnam ieiunij regulam, neque vnam & eandem percipiendi cibi formam & mensuram præscripserunt: quòd videlicet, vel ob aetatem, vel ob imbecillitatem, vel denique ob quendam corporis habitum, non omnes eodem robore sint. At verò vnum omnibus scopum proposuerunt, nimirum vt ingluuiem fugerent, ac saturitatem auersarentur. Vnius porrò diei ieiuniù vtilius esse censuerunt, quàm illud, quod ad duos, aut tres, aut quatuor dies, aut etiam vsque ad hebdomadam integrà protrahitur. Aiunt enim, cum qui inedia vltra modum protendit, vltra modum etiam frequenter cibis vti: hincque fieri, vt interdum quidem ob immodicam inedia corpus fatiscat, atque ad spiritualia munia obeunda segnior reddatur: interdum rursus, alimenti copia depressum, animam ad acediam, languidamque molliem ducat. Ac deinde olerum esum non omnibus conuenire dixerunt, neque item omnibus leguminù vsum, nec sicci panis alimentum. Quin alium quidem, duas panis libras comedentem, fame laborare dixerunt: alium rursus semilibra vna satiari. Illud tamen omnes in vniuersum admonuerunt, ne ventris saturitate sese decipi, nec faucium voluptate præcipientes abripi paterentur. Neque enim ciborum quantitas duntaxat, sed etiam qualitas ignita libidinis tela exacuit. Siquidem ex quouis cibi genere venter ingurgitetur, passionum flammam excitare consuevit. Ac rursus non solùm vini crapula, sed etiam aqua ad saturitatem hauita, mentem temulentam reddit. Atque, vt vno verbo dicam, omne cibi ac potus genus, quod modum excedit, soporem ac veternum efficit. Sanè ciborum vsus ad tuendam duntaxat vitam adhiberi debet: non item vt cupiditatibus seruiamus. Is porrò, qui corpori, non tam quæ voluptas expetit, quàm quæ necessitas poscit, subministrat, nullum ad continentiam adipiscendam detrimentum patietur. Decretum autem ac regula continentiae antiquitus à Patribus tradita, eiusmodi est, vt qui cibum sumit, vigète adhuc appetitu ab eo abstat: nec tantisper expectet, dum satur sit. Sed & Apostolus, cum his verbis vsus est, Carnis curam ne feceritis in desideriis, non necessariam vitæ gubernationem prohibuit, sed libidi-

Rom. 13.